

OEEC – EUROOPAN METSÄTEOLLISUUDEN UUELLEEN- RAKENTAMINEN 1950-LUVULLA

Ville Peltolehto
Kandidaatintutkielma
Historia
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Aikaisempi tutkimus	2
1.2	Lähteet ja metodit	3
1.3	Aineiston lähdekriittistä tarkastelua.....	4
1.4	Kysymysten asettelu ja rajaukset.....	5
2	JÄSENMAIDEN KAUPANKÄYNNIN UUDELLEENRAKENTAMINEN JA OEEC:N TOIMET 1950-LUVULLA	6
2.1	Uudelleenrakentelun lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.2	Ongelmat uudelleenrakentelussa	8
2.3	Toimenpiteet ja toteutus.....	11
3	TUTKIMUSTULOS TOIMENPITEISTÄ.....	15
4	YHTEENVETO.....	20
	LÄHTEET	21

TAULUKOT 22

TAULUKKO 1. ELKA, OEEC. (1959) Total production and consumption of paper and board
in Western Europe. (OEEC & Finland)

TAULUKKO 2. ELKA, OEEC. (1959) Pulp and paper committee: The economic situation in
the pulp and paper sector in Europe, Paris 3rd July 1959.

Iso-Britannian paperiteollisuuden tuotanto ja kulutus ennen sotaa ja sodan jälkeen (1935–1938
& 1950–1957)

TAULUKKO 3. ELKA, OEEC. (1959) Pulp and paper committee. The economic situation in
the pulp and paper sector in Europe. Paris, 3rd July 1959. s.25.

1 JOHDANTO

Tässä kandidaatin tutkielmassa tutkimuksen kohteena on Euroopan metsätalouden kehittyminen ja samalla sen uudelleenrakentaminen toisen maailmansodan jälkeen. Tutkimuksen lähtökohtana on tutkia toisen maailmansodan jälkeen Marshall-avun käytäntöön panemisen avuksi perustetun OEEC-organisaation – myöhemmin OECD – vaikutusta Euroopan metsäteollisuuden kehittämiseen. Tutkimuksessa tarkastellaan tapahtumia alkuperäislähteiden kautta organisaation ja sen toimijoiden näkökulmasta ja samalla tutkimuksen taustoittamisessa auttaa organisaation historian tutkiminen tutkimuskirjallisuuden avulla.

OEEC, eli Euroopan taloudellinen yhteistyöjärjestö perustettiin 1948 Marshall-avun koordinoimisen avuksi Yhdysvaltojen aloitteesta, sekä Euroopan maiden talouden, kaupankäynnin ja valuutan vakauttamiseksi.¹ Alkuperäiset jäsenmaat, jotka sopivat järjestön perustamisesta Pariisissa olivat, Itävalta, Belgia, Tanska, Ranska, Kreikka, Islanti, Irlanti, Italia, Luxembourg, Alankomaat, Norja, Portugali, Ruotsi, Turkki, Yhdistynyt kuningaskunta ja Länsi-Saksa, jota alkuperäisesti edustettiin yhteisesti Yhdysvaltalaisien, Iso-Britannian ja Ranskan miehitysalueiden mukaan.² Järjestön toiminnalle oli alun perin kolme tavoitetta tai päämäärää, joihin pyrittiin. Näistä sovittiin 16. huhtikuuta 1948 Pariisissa pidetyssä konferenssissa. Ne olivat Euroopan maiden välisen kaupankäynnin vapauttaminen – jolla tarkoitettiin tullien ja tuontirajoitusten purkamista, Marshall-avun jakamisen avustaminen ja valuuttojen vaihtamisen ongelmien poistaminen.

Vuonna 1952 äkillisesti loppuneen Marshall-avun ja alueella kasvaneen sotilaallisen paineen vuoksi OEEC:n toimintaa Euroopan taloudellisena yhteistyöjärjestönä uhkasi NATO:n toiminta, joka uhkasi syrjäyttää OEEC:n sillä NATO:n toimintaan liittyi myös militaristinen puoli, kun taas OEEC oli täysin taloudellinen järjestö.³ Marshall avun jakaminen ja tätä kautta OEEC-maiden vakauttaminen sodan jälkeisestä köyhyydestä koettiin pääosin onnistuneeksi 1950-

¹ <https://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

² <https://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

³ McBride, S. P. s.26-27.

luvun puolivälin jälkeen ja kaupankäynnin rajoituksia oltiin onnistuttu purkamaan Euroopan maissa, joten järjestön toimijoiden keskuudessa alettiin keskustelemaan järjestön uudistamisesta globaalimpaan suuntaan, ja tämän seurauksena järjestön nähtiin jo eläneen aikansa loppuun 1950-luvun lopulla⁴. Näin ollen myös Yhdysvallat ja Kanada pääsivät virallisiksi jäseniksi järjestön reformaation tuloksena, vaikka he olivat olleet järjestön toiminnassa tiiviisti mukana alusta asti, mutta nyt he pääsivät myös päättämään järjestön toiminnasta⁵. Tämän lisäksi Euroopan ulkopuolisia maita, jotka kasvoivat kovaa vauhtia, alettiin ottamaan mukaan järjestön toimintaan, kuten Japani, jonka jäsenyyttä alettiin valmistelemaan heti reformaation jälkeen.

1.1 Aikaisempi tutkimus

Jokainen opiskelija tai tutkija, joka lähtee tutkimaan kyseessä olevan järjestön toimia ja erityisesti metsäteollisuuden näkökulmasta, törmää samaan problematiikkaan, eli aikaisemman tutkimuksen vähäisyyteen tai vähintäänkin sen yksipuolisuuteen. Aikaisempaa tutkimusta OEEC- ja OECD-raporteilla ja nimenomaan OEEC-maiden metsätalouden kehityksestä, on tiedokseni toteutettu hyvin vähän ja ainoa, jonka olen saanut tietooni, on Jari Ojalan, Niklas Jensen-Eriksenin ja Juha-Antti Lambergin artikkeli; (2018) *Varieties of State Aid and Technological Development: Government Support to the Pulp and Paper Industry, the 1970 s to the 1990 s*. Kyseinen artikkeli keskittyy eri näkökulmaan ja eri vuosikymmenille, mutta se myös antaa tärkeän tieteellisen viitekehyksen oman tutkimukseni toteuttamiselle.

Tietysti aikaisemman tutkimuksen vähäisyys luo omat ongelmansa tutkimuksen toteuttamiselle, mutta myös samalla tutkimuksesta saatu tieto on mahdollisesti uutta tietoa. Tutkimuskirjallisuudesta työni kannalta merkittävin teos on Richard Griffithsin toimittama teos, (2009) *Explorations in OEEC History*, jossa on kasattu asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita jäsenmaiden ja järjestön toimista toisen maailmansodan jälkeen. Teos on merkittävä tutkimukseni kannalta, sillä se on uudenlainen yritys luoda kokonaisvaltaista kuvaa järjestön historiasta keskittymättä liikaa yksittäisiin teemoihin. Käytän myös tieteellisiä artikkeleita, joilla pyrin luomaan

⁴ Griffiths, R. 2009, s 15-16.

⁵ Hahn, H. 1962, s.9.

uudelleenrakentelusta moniulotteisempaa kuvaa, kuten Niklas Jensen-Eriksenin artikkeli, (2011) *Industrial Diplomacy and Economic Integration: The Origins of All-European Paper Cartels*, jonka kautta pyrin problematisoimaan ristiriitaa järjestön tavoitteiden sekä metsä- ja paperiteollisuuden toimijoiden pyrkimysten välillä. Artikkelissa käsitellään paperikartellien tai myyntikartellien kehittymistä toisen maailmansodan jälkeen, mitkä ovat ristiriidassa järjestön tavoitteiden kanssa vapauttaa kaupan käyntiä kauttaaltaan Euroopassa. Tätä teemaa käsitellään myöhemmissä luvuissa enemmän.

Kuitenkin tehdessäni taustatutkimusta organisaation historiasta ilmeni tutkimuskirjallisuudessa myös toistuva narratiivi, jossa harmitellaan sitä, kuinka syvälinen organisaation alkuajan tutkimus on jäänyt vähäiselle huomiolle⁶. Poikkeuksena on Marshall-avun ja järjestön perustamisen saama huomio, mikä voi johtua pitkälti yhdysvaltalaisen tutkijoiden olleen kiinnostuneita heidän maanmiehensä alulle panemasta elvyttämishjelmasta. Juuri tätä järjestön alkuajan tutkimuskirjallisuutta hyödynnän paljolti tutkimuksessani, sillä se auttaa kontekstoimaan tutkimustani ja samalla se antaa lukijalle ymmärrystä tutkimuksen taustasta.

1.2 Lähteet ja metodit

Pääaineistoni tutkimuksessa on Mikkelissä sijaitsevan Elinkeinoelämän keskusarkiston (ELKA)⁷ raportit järjestön pääarkistoista Pariisista, jossa on OEEC- ja OECD-raportteja vuodesta 1949 eteenpäin. Alkuperäisaineistot ovat Suomen metsäteollisuuden keskusliiton omistamia, joita säilytetään ELKA:n tiloissa. Metsäteollisuuden keskusliitossa jäsenenä olivat käytännössä kaikki aikakauden suomalaiset metsäteollisuusyhtiöt ja niitä on kerätty sitä mukaa kun aineistoa on tuotettu, joko suoraan tai ulkoministeriön kautta. Tutkimuskirjallisuuden kanalta ilmenee myös, että suurin osa OECD-maista antaa poliittiset dokumenttinsa tutkimuskäyttöön kolmekymmentä vuotta niiden laatimisesta. Näin ollen vuonna 1991, kun OECD julkaisi mittavat dokumenttinsa tutkimuskäyttöön, pystyttiin tällöin tekemään koko järjestön historian ajalta relevanttien hallinnollisten dokumenttien kokonaisuus, joita on käytetty sen jälkeen tutkimuskirjallisuudessa⁸. Alkuperäislähteiden lisäksi käytän tutkimuskirjallisuutta ja

⁶ Griffiths, R. 2009, s. 15.

⁷ <http://www.elka.fi/index.php/fi/> Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto

⁸ Griffiths, R. 2009, s. 18.

artikkeleita, joissa käsitellään metsäteollisuutta ja järjestön historiaa. Tutkimukseni metodeina tulee olemaan taloushistorialle tyypillisesti kvantitatiivisen analyysin toteutus käyttämällä alkuperäislähteistä saatuja tilastoja ja arkistomateriaaleja Euroopan laajuisella mittakaavalla. Tutkimuksessa on tehty taulukoita, joissa kuvataan jäsenmaiden kehitystä metsä- ja paperiteollisuuden tuotteiden tuotannon ja kulutuksen kohdalla. Taulukoissa myös vertaillaan jäsenmaita ja yhteistyömaita, kuinka kyseessä olevan teollisuuden kehitys näyttäytyi 1950-luvulla tilastojen valossa.

Tämän lisäksi käyttämällä tutkimuskirjallisuutta pyrin taustoittamaan tutkimusta avaamalla järjestön historiaa sekä taustalla vaikuttavia konteksteja, kuten kylmän sodan vaikutusta ja Yhdysvaltojen omia intressejä järjestön toiminnan kannalta. Näiden teemojen yhteydessä käytän myös mahdollisesti kvalitatiivisempaa näkökulmaa kuin alkuperäisaineistojen kohdalla, sillä se mahdollistaa hedelmällisemmän lopputuloksen, kuin vain tilastollinen tarkastelu. Nämä teemat kuitenkin jäävät pienemmälle huomiolle ottaen huomioon tutkimuksen suppeuden ja ajalliset rajoitteet.

1.3 Aineiston lähdekriittistä tarkastelua

Tutkimuksessa käytetyt OEEC-raportit ovat oleellista dataa tutkimuksen toteuttamisen kannalta, kuitenkin, lähdekriittisiä ongelmia niistäkin löytyy ja on suotavaa tarkastella hieman tätä problematiikkaa. Alkuperäislähteiden kannalta ongelmallista on muutamakin asia. Ensiksi lähteet kattavat vain valtiot, jotka olivat mukana järjestön toiminnassa jollain tapaa. Tämä sulkee pois kaikki Itä-Euroopan maat, jotka olivat Neuvostoliiton vaikutuksen alaisena sekä tietysti Euroopan ulkopuoliset maat, jotka voisivat olla tutkimuksen kannalta vertailukelpoisia teollisuuden kasvussa. Lähteissä on otettava myös huomioon jäsenmaiden intressit ja asenteet järjestöä kohtaan, minkä nähtiin yrittävän rajoittaa valtion toimia. Tämän lisäksi informaation antaminen järjestölle ei ollut pakollista, sekä annetut tiedot ovat pääosin jäsenmaiden toimihenkilöiden tai yksityisyriytysten antamia tietoja, joten on hyvin mahdollista, että kaikkea tietoa ei olla annettu julki vaan ainoastaan se mitä on haluttu näyttää.⁹ Vaikka järjestön raportit

⁹ Ojala, J., Jensen-Eriksen, N., Lamberg (2018). s.7–8.

Raporteissa on mukana myös maita OEEC:n ulkopuolelta, jotka ovat vertailevina toimijoina ja yhteistyössä organisaation toiminnassa.

aineistona ovat osittain puutteellisia, ovat ne tärkeitä tutkimuksen kannalta, sillä ne antavat kansainvälisen kuvan metsäteollisuudesta ja teollisuuden jälleenrakentamisesta 1950-luvulta eteenpäin. Kuten alkuperäislähteissä, myös tutkimuksessa käytetyn tutkimuskirjallisuuden käytössä täytyy muistaa historian tutkimukselle ominainen yleinen lähdekriittisyys ja otettava huomioon mahdollisesti poliittisen tai kirjoittajan henkilökohtaisen puolueellisen narratiivin ohjaavan teosta.

1.4 Kysymysten asettelu ja rajaukset

Tutkielmassani on kaksi tutkimuskysymystä, joihin pyrin aineiston avulla vastaamaan tulevissa luvuissa. Tutkimuskysymykseni ovat:

kuinka OEEC:n toiminta vaikutti Euroopan metsäteollisuuden rakentamiseen toisen maailmansodan jälkeen ja mitä keinoja teollisuuden jälleenrakentamiseen käytettiin. Valitsin aiheeksi juuri metsäteollisuuden tarkastelun, sillä elinkeinoelämän keskusarkistosta löytyvät järjestön raportit keskittyvät juuri metsäteollisuuteen, ja näitä raportteja tutkimalla saa yleistä kuvaa Euroopan tasolla toisen maailmansodan jälkeisestä teollisuuden uudelleenrakentamisesta. Ajallinen rajausta tutkimuksessa tulee käyttämäni alkuperäisaineiston myötä, joita on vuodesta 1948 eteenpäin. Ajallinen rajausta päättyy 1960-luvun alkuun, kun järjestö reformoitiin kantamaan nimeä OECD, sillä organisaation koettiin eläneen aikansa loppuun 1950-luvun puoliväliin mennessä ja sen tilalle alettiin suunnittelemaan jatkavaa tulevaisuuden suunnitelmien kannalta toimivampaa järjestöä¹⁰. OEEC:n toiminnan nähtiin keskittyvän liikaa Eurooppaan, ja varsinkin 1950-luvulta eteenpäin nopeasti kasvavat Euroopan ulkopuoliset maat haluttiin mukaan järjestön toimintaan. Esimerkiksi järjestön reformoinnin jälkeen alettiin välittömästi toimenpiteisiin Japanin liittämiseksi OECD:n jäseneksi. Myös tällä tavoin voitiin ottaa Yhdysvallat ja Kanada virallisiksi jäseniksi, vaikka he olivatkin vaikuttaneet järjestön toimintaan alusta asti¹¹. Tutkimuksen rajaaminen alueellisesti tulee aineiston puolesta, johon kuuluu järjestön toiminnassa mukana olleet eurooppalaiset maat, ja tällä tavoin tutkimuksessa saa katsauksen teollisuuden uudelleenrakentelusta Euroopan mittakaavalla.

¹⁰ <https://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

¹¹ Hahn, H. 1962, s.9.

2 JÄSENMAIDEN KAUPANKÄYNNIN UUELLEENRAKENTAMINEN JA OEEC:N TOIMET 1950-LUVULLA

2.1 Uudelleenrakentelun lähtökohdat ja tavoitteet

Tutkittaessa metsätaloutta toisen maailmansodan jälkeisessä kylmänsodan Euroopassa, ja tarkemmin ottaen sen uudelleenrakentelua ja tavoitteita, on suotavaa ja tutkimuksen kannalta hedelmällistä tarkastella samalla hieman myös teollisuuden tilaa ja talouspoliittista kehitystä Euroopan alueella, ja myös globaalisti, sillä yksittäisten teollisuuden alojen kehitys on sidoksissa valtioiden talouspoliittisiin linjauksiin ja sitä kautta Euroopan kokonaisvaltaiseen kehitykseen teollisesti ja taloudellisesti. Näihin kysymyksiin pyrin seuraavissa luvuissa vastaamaan käyttämällä OEEC:n raportteja ja tutkimuskirjallisuutta. Ajan henkeen ja kontekstiin kytkeytyy myös vahvasti Euroopan alueella vaikuttanut kylmä sota, mikä rajoitti alueen taloudellista ja poliittista toimintaa. Kylmän sodan ja Neuvostoliiton painostuksen alaisena monet Euroopan maat, jotka olisivat yhtä lailla tarvinneet avustusta, joutuivat poliittisista syistä kieltäytymään Marshall-avusta ja jäivät samalla kyseessä olevan taloudellisen yhteistyöjärjestön ulkopuolelle.¹²

Metsätalouden lähtökohtia ja tavoitteita toisen maailmansodan jälkeen tutkittaessa OEEC:n raporttien ja tutkimuskirjallisuuden kautta näyttäytyy lähtökohtaisesti organisaation tavoitteina olleen yleisesti kaupankäynnin rajoitteiden purkaminen ja yhteisen maksujärjestelmän luominen Euroopan markkinoille sekä Marshall-avun kautta kaupankäynnin vakauttaminen ja dollarivajeen tasoittaminen Euroopan maissa, sillä markkinat pyörivät Yhdysvaltojen dollarin

¹² Kipping, M. & Bjarnar, O. 1998. s.2.

mukaan. Metsätalouden kannalta merkittävä asia uudelleenrakentelussa toisen maailmansodan jälkeen oli viennin- ja tuonnin rajoitusten purkaminen sekä yhteisen maksujärjestelmän löytäminen OEEC:n jäsenille sekä yhteistyömaille. Tästä esimerkkinä Tanska ehdotti vuonna 1949 OEEC:n jäsenille maksujärjestelmän käyttöönotosta, jossa kaksipuoliset maksusopimukset jäävät kokonaan pois, OEEC-maiden valuuttoja pystyttäisiin vapaasti konvertoimaan sekä maat eivät asettaisi keskenään mitään luottorajoituksia. Tällä pyrittiin edesauttamaan maksuvaikeuksissa olevien jäsenmaiden maksukykyä sekä vähentämään maiden välisten kaupan käynnin puolueellisuutta.¹³ Tämän ehdotuksen seurauksena OEEC-jäsenmaat allekirjoittivat syyskuussa 1950 sopimuksen EPU:n, eli European Payments Unionin perustamisesta, jolla pyrittiin toteuttamaan edellä mainittuja seikkoja¹⁴. Tässä vaiheessa voisi mainita myös teollisuuden teknologian kehityksen olleen merkittävää toisen maailmansodan jälkeen, varsinkin automaation osalta, mikä vapautti ihmisiä raskaasta ruumiillisesta työstä muihin tehtäviin. Tämä taas edesauttoi tuottavuuden kasvuun, samaan aikaan vähentäen tarvittavaa työmäärää. Vaikka tätä kehitystä ei voi lukea suoraan OEEC:n meriitiksi, on silti suotavaa ottaa nämä seikat huomioon puhuttaessa teollisuuden kehityksestä tällä aikakaudella.¹⁵

Tuontirajoitusten purkaminen oli OEEC:n ensimmäisiä merkittäviä tavoitteita ja jäsenmaat suunnittelivat tahoiltaan jo vuonna 1949 merkittäviä tuonninrajoitusten purkamisia, mutta nämä ehdot koskivat vain jäsenmaita, eli järjestön ulkopuolisia maita kohtaan kauppa kävisi entiseen tapaan. Mutta, esimerkiksi Iso-Britannian raportissaan koskien tuontirajoitusten vapauttamista päivämäärällä 1. lokakuuta 1949 mainitaan, että tuontivapautukset eivät koske seuraavia OEEC-maita: Belgia ja Belgian Kongo, Luxemburg, Sveitsi ja Länsi-Saksa.¹⁶ Tämä menetelmä oli syystä, että nämä maat olivat dollariin nähden paremmassa asemassa, eikä heidän nähty tarvitsevan vapautuksia¹⁷. Vuonna 1950 jäsenmaiden toimesta alettiin suunnittelemaan laajempia tuontirajoitusten purkamista koskevia toimia, ja European Payments Unionin (EPU) perustamisen jälkeen he sopivat, että yksityisten toimijoiden tuontia jäsenmaiden kesken tuli vapauttaa niin, kunnes 60 % kauppatavarasta oli vapautettu. Tämän jälkeen vielä saman vuoden lokakuussa sovittiin, että tuontia tuli vapauttaa vielä 75 %:n helmikuuhun 1951

¹³ ELKA, OEEC. Tanskan ehdotus uudeksi maksujärjestelmäksi 20.12.1949.

¹⁴ <https://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

¹⁵ Riche, R. 1962. s.1.

¹⁶ ELKA, OEEC. Britain's lead in relaxation of import licensing restrictions. s. 1.

¹⁷ Griffiths, R. 2009. s 37.

mennessä.¹⁸ Mainittakoon vielä OEEC:n toimijoiden teollisuuden ja tuotannon huolesta 1940-luvun lopulla, jota pyrittiin Marshall-avun voimin tasoittamaan ja elvyttämään. Erityisesti Yhdysvaltojen merkittävä etumatka, jonka he olivat saaneet sodan runteleman Euroopan edelle teollisuuden ja tuotannon saralla, nähtiin ongelmana ja siihen haluttiin puuttua. Tähän liittyen onkin maininta R. Griffithsin toimittamassa teoksessa, *Explorations in OEEC History*, että tutkijat Eichengreen ja Uzan ovat tehneet laskelmia, joissa jopa kaksi kolmasosaa jokaisesta dollarista mitä saatiin Marshall-avun kautta, meni tuotannon kasvuun OEEC-maissa, ja tätä kautta auttoi kasvattamaan maiden talouden kasvua jopa 2 % Marshall-avun aikana.¹⁹ Näistä havainnoista voi tulkita jäsenmaiden ja organisaation tavoitteiden olleen melko yhtenäisiä ja, että he työskentelivät yhdessä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi siirryttäessä 1950-luvulle. Organisaation sisällä asetettiin selkeitä linjauksia, kuinka rajoituksia aletaan purkamaan ja jäsenmailta tuli ehdotuksia kaupankäynnin tasapuolisuuden parantamiseksi – kuten Tanskan edellä mainittu maksujärjestelmä. Jäsenmaat ymmärsivät yhteistyön merkittävyyden ja, että kaupankäynnin tasapuolisuuden hyödyt jäsenmaille olisivat suotuisimmat kuin yksipuoliset kauppaehdot ja rajoitukset, sekä sotien välisen ajan isolationismin ja nationalismien ehdoilla toteutettu talouspolitiikka ei enää näyttäytynyt suotuisampana vaihtoehtona. Tähän auttoi motivaationa myös pelko järjestön ulkopuolelle jäämisestä, mikä olisi ollut monen maan viennille hyvin haitallista. Seuraavassa kappaleessa siirrytään tutkimaan ongelmia ja toimenpiteitä, mitä jäsenmaat kohtasivat uudelleenrakentelun yhteydessä ja kuinka näihin vastattiin.

2.2 Ongelmat uudelleenrakentelussa

Metsätalouden ja OEEC-jäsenmaiden näkökulmasta toisen maailmansodan jälkeinen aika osoittautui uudenlaisen kansainvälisen taloudellisen yhteistyön aikakaudeksi, mutta silloinkin ei välttytty ongelmilta teollisuuden ja talouden kentillä. Ehkäpä suurimpia lähtökohtaisia ongelmia toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa OEEC:n ja metsätalouden näkökulmasta olivat: Marshall-avun jakamisesta sopuun pääseminen jäsenmaiden kesken sekä yhtenäisen maksujärjestelmän ja mahdollisimman vapaan kauppalueen luominen Eurooppaan – joita jo edellisessä luvussa käsiteltiin.²⁰ Marshall-avun koordinoinnissa ongelma oli

¹⁸ Griffiths, R. 2009. s. 38.

¹⁹ Griffiths, R. 2009. s. 40.

²⁰ Griffiths, R. 2009. s.36.

yksikertainen, mutta potentiaalisesti loputtomia neuvotteluita vaativa – täytyi päästä sopuun ehdoista, jotka kaikki maat hyväksyivät. Kaupankäynnin tasapuolistamisen ja maksujärjestelmän luomisen kanssa painittiin samantyyppisen ongelman kanssa, jossa vapaan kaupankäynnin sopimuksista tuli liian monimutkaisia, sillä maiden välillä oli aikaisemmin luotu lukuisia kahdenvälisiä sopimuksia, jotka monimutkaistivat yhtenäisen sopimuksen luomista. Tämä johti siihen, että yhteisen systeemin luomisesta tuli mahdotonta. Valuuttojen vaihdettavuuden kanssa maiden välillä oli myös ongelmia, missä maat, jotka eivät rajoittaneet oman valuuttansa vaihdettavuutta saattoivat joutua pelinappulaksi heikomman valuutan maiden kanssa, jotka hyväksikäyttivät systeemiä saadakseen dollarivajeeseensa nähden Marshall-apua. Sveitsi koki esimerkiksi tätä ongelmaa ollessaan ”vahvan valuutan”²¹ maa ja reagoi asettamalla valuutan vaihdon ehdoksi sen, että vain omat kansalaiset ja toiset vahvan valuutan maat saavat vaihtaa valuuttaa Sveitsissä.²² Ongelma, josta jo mainittiin edellisessä luvussa, oli Yhdysvaltojen ja Euroopan välinen teollisuuden tuotannon välinen kuilu, jonka Yhdysvallat oli väistämättä saanut sotavuosien aikana, kun Euroopan valtiot kärsivät sodassa valtavia taloudellisia ja väestöllisiä tappioita. Tähän ongelmaan mietittiin ratkaisua koko Marshall-avun ajan, ja jo vuonna 1949 OEEC:n hallinto painotti ongelman tärkeyttä, kuinka tulevaisuuden rahoitus riippuisi ratkaisun löytämisestä tai siihen pyrkimisestä.²³

Siirryttäessä 1950-luvulle ongelmia ilmeni myös taloudellisen kentän lisäksi poliittisessa toiminnassa. 1949 Sterling-alueella – joka käsittää maat, jotka käyttivät puntaa tai heidän valuuttansa oli sidoksissa puntaan, joutui talouskriisiin toista kertaa vuosikymmenellä, kun Sterling-alueen kultavarannot ja dollarit alkoivat hupenemaan kovalla vauhdilla. Varojen hupeneminen saatiin vasta pysäytettyä laskemalla punnan arvoa 30 %:lla. Sterling-alueen valuuttakriisi loi kovia jännitteitä OEEC:n sisällä ja hidasti heidän tavoitteitaan.²⁴ Lähes samoihin aikoihin, vuonna 1950, Korean niemimaalla jännitteet eskaloituivat sodankäyntiin, mikä vaikeutti entisestään taloudellista tilannetta, mutta toisaalta Korean kriisin seurauksena paperiteollisuuden tuotteiden kysyntään tuli terävä nousu saman vuoden lopulla, ja paperiteollisuuden aktiivisuus saavutti ensimmäistä kertaa toista maailmansotaa edeltäneen tason. Tähän vaikutti osaltaan myös isojen toimittajien ja kuluttajatahojen tuotteiden varastojen kasaaminen, kun varastot

²¹ ”Hard-currency country”, tällä tarkoitetaan maita, joiden valuutan koetaan olevan vakaassa asemassa.

²² Griffiths, R. 2009. s.36.

²³ Griffiths, R. 2009. s.39.

²⁴ Gordon, L. 1956. s.5.

alkoivat suuren kysynnän myötä seuraavana vuonna tyhjenemään, aiheutti se suuren heilahduksen kysynnässä, mikä taas aiheutti suuren vastareaktion tuotannon tasolla.²⁵

Niklas Jensen-Erikssen nostaa artikkelissaan, ”Industrial Diplomacy and Economic Integration: The Origins of All-European Paper Cartels”, 1959–72, esille näkökulman, jossa paperiteollisuuden toimijat 1950-luvulla huomasivat, että maiden vapauttaessa kansainvälisen kaupan käynnin rajoituksia, he voisivat hyväksikäyttää vapautuneita markkinoita ja sopia ulkomaisten sekä kotimaisten toimijoiden kanssa erikoisjärjestelyistä, jossa molemmat hyötyvät kaupan käynnistä siinä määrin, ettei muiden kanssa kannata käydä kauppaa ja tällä tavoin eliminoidaan tai vähennetään kilpailua. Toisin sanoen puhutaan paperikartelleista.²⁶ Kartelleja oli jo muodostunut 1900-luvun alkupuolella, ja tutkijat ovat pitkään pitäneet sotien välistä aikaa kartellien kulta-aikana sekä kartellien on nähty alkuperäisessä muodossaan katoavan toisen maailmansodan jälkeen, mutta Jensen-Eriksen artikkelissaan tulkitsee niiden vain muuttaneen muotoaan ja jopa mahdollisesti kasvaneen.²⁷

Puhutaan siis tilanteesta, jossa samaan aikaan toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopan teollisuuden uudelleenrakentelussa oli kaksi rinnakkaista osapuolta, josta toinen pyrki luomaan tasapuolisen ja yhtenäisen vapaan kauppaa-alueen, ja toinen pyrki eliminoimaan kilpailua ja asettamaan rajoituksia oman etunsa vuoksi. OEEC:n näkökulmasta tätä voidaan pitää ongelmana ja negatiivisena kehityssuuntana Euroopan kaupankäynnin vapauttamiselle, mutta tiettyjen yksittäisten maiden näkökulmasta ne auttoivat teollisuuden ja talouden kasvua – kuten Suomi, joka liittyi jäseneksi vasta 1969, mutta toimii tässä tapauksessa hyvänä esimerkkinä ollessaan kuitenkin yhteistyömaa ja merkittävä tekijä metsätalouden kentällä. Jensen-Eriksen artikkelissaan nostaakin Suomen esille esimerkkinä maasta, joka omaksui ja hyväksyi kartellien käytön paperiteollisuuden markkinoilla. Suomi nousi Euroopan merkittävimäksi Paperiteollisuuden toimittajaksi käyttämällä myyntikartelleja ja niiden nähtiin olevan positiivinen asia koko maan taloudelle. Suomen paperituotteiden viennistä lähes kaikki tapahtui yhden myyntiorganisaation Finnpap:n kautta.²⁸

²⁵ ELKA, OEEC. Trend of the pulp and paper and board market between 1950 and 1957. s. 17.

²⁶ Jensen-Eriksen, N. 2011. s.2.

²⁷ Jensen-Eriksen, N. 2011. s.2–3.

²⁸ Jensen-Eriksen, N. 2011. s.6.

2.3 Toimenpiteet ja toteutus

Marshall-avun koordinoimisen ehdot ja sopimuksesta yhteisymmärrykseen pääseminen oli jäsenmaiden sekä Yhdysvaltojen välisten neuvottelujen jälkeen 16. huhtikuuta 1948 saatu päätökseen ja jäsenmaat allekirjoittivat sopimuksen OEEC:n perustamisesta. Tätä ennen oli käyty noin vuoden ajan neuvotteluja jäsenmaiden ehdoista ja avun koordinoinnista. Tämän jälkeen suuri harppaus eteenpäin oli saada lähes kaikki jäsenmaat kompromissiin etujen suuruudesta, etteivät ne ylittäisi vuotuista määrärahaa – ainoastaan Kreikka ja Turkki eivät olleet hyväksyneet ehtoja syyskuuhun 1948 mennessä. Yksi suurimmista syistä miksi neuvotteluissa päästiin eteenpäin näin nopeasti, oli sopimuksen ehdollisuus. Tarkoittaen sitä, että neuvotteluissa täytyi päästä yhteisymmärrykseen avustuksen määrästä – jos joku maa ei hyväksyisi ehtoja, avustusta ei saisi kukaan. Tämä jyrkkä ehto auttoi mahdollisesti loputtomien neuvotteluiden saamisessa päätökseen suhteellisen nopeasti.²⁹

Järjestön perustamisen jälkeen vuoden 1948 lopulla marraskuussa myönnettiin osalle jäsenmaista Marshall-avustusta nimellä ”ehdollinen apu”, jossa he saivat avustusta ehdoilla, että he myöntävät rahallisesti saman määrän nosto-oikeuksia eurooppalaisille velkojilleen. Nosto-oikeuksien edunsaajat vapautettiin maksuvelvoitteista vastaavaan määrään tuonnista maista, jotka olivat myöntäneet ne. Sen vastineena maille, jotka myönsivät nosto-oikeuksia, maksettiin vastaava määrä Marshall-apua dollareina. Tällä tavoin pyrittiin vauhdittamaan kaupankäyntiä jäsenmaiden välillä sekä tasaamaan dollarivajetta – erityisesti maiden kohdalla, joita pidettiin pehmeän valuutan maina. Tämä oli ensimmäinen yritys purkaa maiden välisiä kahdenkeskeisiä kauppasopimuksia, ja tukea vapaata kaupankäyntiä Euroopassa.³⁰ Tämän systeemin seuraajana syntyi edelläkin mainittu EPU, vuonna 1950. EPU toimi eräänlaisena velkojen koordinoijana, joka piti kirjaa maiden välisistä veloista. Sen tehtävänä oli myös helpottaa kuukausittaisten maksujen toteuttamisessa yhteisten EPU-krediittien avulla, mikä maksoi osan sovitusta määrästä. Loput maksettiin kullalla, dollareilla tai velkojille sopineella valuutalla. Kolmas tehtävä oli antaa konsultaatiota maiden välisten velka-asioiden hoitamisessa. Ohjelma sai alun perin

²⁹ Griffiths, R. 2009. s.35.

³⁰ Hahn, H. 1962, s.2. ”Soft-currency country”, tällä tarkoitetaan maita, joiden valuutan koetaan olevan epävakaita ja heikossa asemassa dollariin nähden.

350 miljoonaa dollaria rahoitusta Yhdysvalloilta, millä se pystyi toimimaan itsenäisesti tarvitsematta ylimääräistä avustusta Yhdysvalloilta, ja tätä kautta pystyi rahoittamaan suuren osan Euroopan välisten maiden kaupankäynnistä. EPU:n toiminnan voi näin ollen tulkita merkittävänä osana Euroopan kaupankäynnin vapauttamisessa 1950-luvulla.³¹

Yhdysvaltojen ja Euroopan välinen teollisuuden tuotannon kuilu oli OEEC:n hallinnon silmissä jo 1949 – kuten aikaisemmin mainittiin, iso ongelma tulevaisuuden rahoituksen kannalta, ja siihen täytyi löytää keinoja ratkaista se. Ratkaisun kanssa kamppailtiin koko Marshall-avun jakamisen ajan, mutta jo vuonna 1949 OEEC:n hallinto perusti työryhmän tuotannon asiantuntijoista, jota jatkettiin Marshall-avun aikana vielä tieteellisten ja teknisten seikkojen komitealla sekä teknisen tuen ryhmällä.³² 1952 Yhdysvaltojen kongressi hyväksyi Benton-Moody-apua maksettavaksi kymmenelle OEEC-maalle 100 miljoonaa dollaria ja järjestölle 2,5 miljoonaa, millä heidän tuli perustaa Euroopan tuotanto kampanja. Etuja saaneet maat maksoivat 8 % saaduista avuista rahastoon uudelle virastolle. OEEC:n hallitus perusti vastineeksi vuonna 1953 Euroopan tuottavuuden viraston, eli EPA:n. Tämä virasto luotiin toimimaan yhteistyössä aikaisemmin perustettujen jäsenmaiden tuottavuuskeskusten kanssa, mitkä oli perustettu aikaisemmin mainituista asiantuntijoiden työryhmistä.³³ EPA:n tehtävänä oli selvittää tuotannon kehityksen keinoja ja tuottaa jatkuvia palveluita OEEC:n hallinnon alaisena jäsenmaiden tuotantokeskuksille. Ohjelmat olivat seuraavanlaisia:

Tuottavuuselokuvat, kirjastopalvelut, dokumenttien ja aikakauslehtien vaihto sekä erityistoimet tuottavuuskeskuksille, kuten luentojen pitäminen ja konsultaatio. Asiantuntijat tekivät myös matkoja Yhdysvaltoihin, joiden tarkoituksena oli tutkia ja opiskella yhdysvaltalaisten tuotantomenetelmiä, kuten OEEC:n sisällä toimineen paperiteollisuuden komitean suunnittelema asiantuntijoiden matka vuonna 1959 Yhdysvaltoihin, jossa heidän tuli tutkia erilaisten paperiteollisuuden tuotteiden käyttöä pakkausmenetelmissä.³⁴ Matka toteutettiin EPA:n kanssa yhteistyössä ja tehtävänä oli ottaa selvää, kuinka paperiteollisuuden tuotteita voisi hyödyntää

³¹ Hahn, H. 1962, s.3.

³² Suomennos työryhmistä: "Working party n.3., Committee for scientific and technical matters and a technical assistance group".

³³ Griffiths, R. 2009. s.39.

³⁴ Hahn, H. 1962, s.7.

myös Euroopassa hedelmien pakkaamisessa ja kuinka näitä pakkaustuotteita markkinoidaan Yhdysvalloissa sekä paperituotteiden käyttämisestä kuljetuksessa oli määrä tutkia.³⁵

Tästä dokumentista voi tulkita jo itsessään Yhdysvaltojen olleen huomattavasti eurooppalaisia edellä tuotantomenetelmien ja kaupankäynnin suhteen pitkälle 1950-luvulle, sillä jos yhdysvaltalaisen tuotantomenetelmien, markkinoinnin ja tehokkuuden koettiin hedelmienkin pakkaamisessa sekä kuljetuksessa olleen niin paljon edellä, että sitä täytyi Atlantin yli lähteä tutkimaan, pätee se todennäköisesti muillakin teollisuuden aloilla. Täytyy mainita, että EPA:n olemassaolon tarkoitus uudelleenrakentelussa nimenomaan oli ottaa selvää, mistä teollisuuden tuottavuuden kuilu Euroopan ja Yhdysvaltojen välillä johtuu, ja samanlaisia tutkimusvisiittejä toteutettiin puolin ja toisin tuhansia OEEC:n perustamisesta 1950-luvun loppuun.³⁶ Puhuttaessa amerikkalaisten tuotantomenetelmien integroinnista Eurooppaan on suotavaa mainita muutamalla sanalla teollisuuden amerikanisaation tai ”americanization”, vaikutuksesta ja mielipiteistä Euroopan teollisuuden toimijoille, sillä on selvää, että kontekstiin liittyy kylmän sodan elementtejä yhdysvaltalaisen vaikutuksen lisääntyessä Euroopan teollisuudessa ja markkinoilla, eikä tätä joka puolella pidetty hyvänä asiana – varsinkaan Moskovassa. Mutta, eivät myöskään kaikki Länsi-Euroopan maat vastaanottaneet amerikkalaista ”bisnesmallia” avosylin vastaan, vaan tutkijoiden keskuudessa on nostettu esiin esimerkiksi Richard Kuiselin ja Jonathan Zeitlinin toimesta, kuinka Ranskassa ja Iso-Britanniassa oltiin vastahakoisia yhdysvaltalaisen tuotantomenetelmille ja niitä pidettiin jopa ei-toivottuina.³⁷ On kuitenkin muistettava, että ilman yhdysvaltalaisen vaikutusta Euroopan uudelleenrakentelussa ja teollisuuden kehityksessä, kasvu olisi tuskin ollut yhtä merkittävää sodan jälkeen kuin mitä se oli.

Ongelmitta ei siis selvitty teollisuuden uudelleenrakentelussa, mutta voidaan sanoa, että OEEC:n näkökulmasta selkeitä voittoja kaupankäynnin vapauttamisessa ja tasapuolisuuden tavoittelussa tuli 1950-luvun vaihteessa ja sen jälkeen. Neuvottelut Marshall-avun koordinoimisesta saatiin huomattavan nopeasti maaliin ja välittömästi alettiin suunnittelemaan keinoja dollarivajeen tasaamiseksi ja jäsenmaiden kaupankäynnin vauhdittamiseksi. Jäsenmaiden kesken perustettiin työryhmiä ja virastoja, joilla pyrittiin kuroma Yhdysvaltojen teollisuuden

³⁵ ELKA, OEEC. Pulp and Paper committee. Proposed visit of team of experts to the United States to study containers for fruit and vegetables. s.1-2.

³⁶ Kipping, M. & Bjarnar, O. 1998. s.3.

³⁷ Kipping, M. & Bjarnar, O. 1998. s.3.

etumatkaa kiinni ja samalla jatkettiin yhteistyön kehittämistä maiden välillä. Siitä on väitelty tutkijoidenkin parissa, kuinka suuri vaikutus Marshall-avulla todellisuudessa oli Euroopan talouskasvulle tai, että oliko se edes lopulta tarpeellista maiden talouksien elvyttämiseksi? Se lienee selvää, että ei Marshall-apu yksin ollut syynä Euroopan nopealle kasvulle toisen maailmansodan jälkeen, mutta näytteli se kuitenkin osansa OEEC:n ohjelmassa Euroopan teollisuuden ja kaupankäynnin uudelleenrakentelussa.

3 TUTKIMUSTULOS TOIMENPITEISTÄ

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia OEEC:n ja metsätalouden toteuttamista toimista talouden ja teollisuuden kehittämiseksi. Aluksi huomioitavaa on, millaisena metsäteollisuuden tila näyttäytyi 1950-luvulla ja minkälaisia tilastoja teollisuuden toimista saatiin kerättyä OEEC:n jäsenmailta sekä yhteistyömailta. Ensiksi pohjustamassa tutkimustuloksia on seuraavaksi tutkimustulosten – ja oikeastaan koko tutkimuksen – kannalta oleellinen sitaatti OEEC:n vuosiraportista Vuodelta 1959, jossa tarkasteltiin edellisen vuoden tuloksia, ”The importance of Paper and pulp industry in Europe”:

”The European pulp and paper industry plays an important part in the economy of member countries combined. For unworked paper and board alone, production in 1958 was valued at about \$3,500 million. Although highly mechanized and automated, the 2,000 mills of this industry account for a labour force of over 420,000.³⁸

Puhutaan siis melko merkittävästä teollisuuden alasta Euroopassa, sillä jos otetaan vertailukoh- teeksi suurempia teollisuudenaloja, kuten autoteollisuuden tuotanto, joka oli noin \$6,000 miljoonaa vuonna 1958 tai tekstiiliteollisuus: \$10,000 miljoonaa, jäsenmaiden bruttokansantuot- teen ollessa \$240,000 miljoonaa vuonna 1958. Mielenkiintoista tuotannon kannalta on myös – varsinkin pohjoismaisesta näkökulmasta – se, että metsäriikkaat SNAF-maat, eli Suomi, Ruotsi, Norja ja Itävalta, tuottivat 74 % paperimassan tuotannosta, kun otetaan huomioon jäsenmaat ja Suomi. Jäsenmaiden ja Suomen yhteenlaskettu tuotanto oli koko paperiteollisuuden massatuot- teilla sekä paperi- ja kartonkituotteilla 28,8 miljoonaa tonnia. Jäsenmaat pystyttiin näin ollen kategorioimaan kuluttajiin ja tuottajiin, sillä SNAF-maat tuottivat sekä toimittivat suurimman

³⁸ ELKA, OEEC. 1959. The importance of Paper and pulp industry in Europe. s.7.

osan Länsi-Euroopan paperimassasta, ja vastaavasti muut jäsenmaat kuluttivat huomattavasti suurimman osan tuotteista. Esimerkiksi massatuotteiden – pois lukien puumassa - ja jättepapereiden kulutuksessa niin sanotut ”kuluttajamaat” käyttivät merkittävät 94 % jäsenmaiden kulutuksesta.³⁹ Raporteista selviää myös, että 1950-luvun alun jälkeen kovassa kasvussa ollut teollisuus noudatti samaa kehityskulkua jäsenmaiden bruttokansantuotteen kanssa, kuten aikaisemminkin jo mainittiin, saavutti paperiteollisuus sota edeltäneen aktiivisuuden tasonsa ensi kertaa jälleen vuonna 1950.⁴⁰ Poikkeuksena näistä voisi mainita Iso-Britannian, joka ei ennen vuotta 1954 saavuttanut kulutukseltaan sotaa edeltänyttä tasoa. Mainittakoon silti, että Iso-Britannian kulutus oli sotaa edeltäneenä aikana huomattavasti suurempaa kuin muualla ja tästä syystä kulutuksen määrän kiinni ottaminen veisi aikaa, sillä Iso-Britannian sotaa edeltänyt kulutuksen taso oli 25 kg enemmän (76 kg) kuin seuraavaksi suurimmalla, kun katsotaan kulutusta per kansalainen – seuraavaksi suurin kulutus oli Ruotsilla (51 kg). Tähän vaikutti osaltaan melko merkittävästi sanomalehtien kulutuksen säännöstely Iso-Britanniassa, jota toteutettiin vuoteen 1956 asti.

Iso-Britannia oli myös sotaa edeltävinä vuosina ja sen jälkeisellä vuosikymmenellä Euroopan suurin paperiteollisuuden tuottaja ja sotaa edeltäneen tuotannon tason Iso-Britannia lähestulkoon saavutti kuitenkin samaan aikaan kuin muut jäsenmaat jäädessään vuonna 1950 vain 42,000 tonnia vuosien 1935–1938 keskivertomäärästä, joka oli 2,605,000 tonnia. Samaan aikaan kuitenkin Iso-Britannian tuotanto ja kulutus kasvoivat hitaimmin jäsenmaista 1950-luvulla, mikä voi johtua siitä, että muiden maiden kulutus ja tuotanto oli verrattain huomattavasti pienempää, että 1950-luvun talouden ja teollisuuden kasvu näyttäytyi muualla suurempana tilastoissa. Taulukko 2. näyttää tarkemmat luvut Iso-Britannian kulutuksen ja tuotannon eroista sotaa ennen ja sen jälkeen. Taulukossa 1. on myös vertaileva tilasto jäsen- ja yhteistyömaiden kesken kulutuksesta ja tuotannosta.⁴¹

Maininnan arvoinen lienee myös Italian 1950-luvun kehitys paperiteollisuuden tuotteiden tuotannon ja kulutuksen parissa, sillä Italian kulutuksen ja tuotannon kasvu oli jäsenmaista nopeinta 1950–1957. Italia yli tuplasi tänä aikana tuotantonsa sekä kulutuksensa vain seitsemän

³⁹ ELKA, OEEC. 1959. The importance of Paper and pulp industry in Europe. s.9.

⁴⁰ ELKA, OEEC. 1959. Trend of the pulp, paper and board market between 1950 – 1957. s.17.

⁴¹ ELKA, OEEC. Pulp and paper committee: The economic situation in the pulp and paper sector in Europe, Paris 3rd July 1959 s.25.

vuoden aikana. Italia oli myös ainut E.E.C-jäsenmaa, joka ei kokenut Korean kriisin sekä markkinoiden heilahteluiden vaikutusta 1951–1952, vaan teollisuus jatkoi kasvuaan tasaisen nopeasti.⁴² Samanlainen maininta lienee paikallaan pohjoismaisesta näkökulmasta, jossa vähintään yhtä merkittävää kasvua osoitti Suomi vuosien 1950–1957 välillä, jolloin Suomi tuplasi paperiteollisuuden tuotteiden tuotantonsa. Suomalaiset tuotannon toimijat keskittivät huomionsa käärepaperin tuotantoon, jonka tuotanto lähes kuusinkertaistui tällä ajanjaksolla sen ollessa 67,000 tonnia vuonna 1950, ja 380,000 tonnia vuonna 1957. Myös sanomalehtipaperin tuotanto kasvoi 50 %. Muissakin SNAF-maissa – Ruotsi, Norja, Itävalta – kasvatettiin tuotantoa 1950–1957 kovaa vauhtia ja näissäkin maissa keskityttiin pakkaustuotteiden ja menetelmien kehitykseen. Ruotsin tuotanto kasvoi tällä ajanjaksolla 42 %, Norjan 34 % ja Itävallan kunnioitettavat 75 %.⁴³ Jäsenmaiden kesken ilmeisesti nähtiin 1950-luvulla pakkaustuotteiden ja menetelmien olleen merkittäviä teollisuuden tehokkuuden kannalta, jos otamme huomioon myös aikaisemmin mainitun tutkimusvisiitin Yhdysvaltoihin, jossa tutkittiin heidän menetelmiään ja tuotantoa. On myös mahdollista, että yksinkertaisesti näiden tuotteiden kysyntä kasvoi huomattavasti 1950-luvulla kaupankäynnin vapauduttua ja merkittävän taloudellisen sekä teollisuuden kasvun seurauksena.

Yksi merkittävimmistä paperiteollisuuden toimijoista 1950-luvulla ja OEEC:n jäsenmaiden keskuudessa oli Saksa, joka oli Iso-Britannian jälkeen toiseksi suurin paperiteollisuuden tuottaja jäsenmaista. Saksa oli myös tuplannut paperiteollisuuden tuotteiden kulutuksensa vuosien 1950-1957 välillä ja kasvattanut tuotantaan 1,280,000 tonnia, mikä oli 81 %:n lisäys seitsemän vuoden ajanjaksolla.⁴⁴ Paperiteollisuuden tuotanto ja kulutus yleisesti jäsenmaiden keskuudessa tällä seitsemän vuoden jaksolla osoitti vahvaa kehitystä, kuten myös pienempien tuottajien keskuudessa, jotka tosin tuottivat vain 5 % alueen paperituotteista, mutta näissäkin maissa kehitys oli heidän aikaisempaan tuotantonsa ja kulutukseensa nähden merkittävää, kuten taulukosta 3. selviää. Nämä maat olivat: Sveitsi, Tanska, Portugali, Irlanti, Kreikka ja Turkki.⁴⁵ Merkittävää esimerkiksi on Irlannin tuotanto, minkä kasvu perustui täysin

⁴² ELKA, OEEC. Pulp and paper committee. The economic situation in the pulp and paper sector in Europe. Paris, 3rd July 1959. s.23.

E.E.C = European economic community. 6. jäsenmaata perustivat yhteisön 1957 Rooman sopimuksen yhteydessä yhtenäisen markkina-alueen luomiseksi. (Länsi-saksa, Ranska, Italia ja Benelux-maat).

⁴³ ELKA, OEEC. 1959. Trend of the pulp, paper and board market between 1950 – 1957. s. 21.

⁴⁴ ELKA, OEEC. 1959 Pulp and paper committee. s.23.

⁴⁵ ELKA, OEEC. 1959 Pulp and paper committee. s.25.

voimapaperin ja käärepaperin tuotantoon, sillä Irlanti ei tuottanut ollenkaan sanomalehtipaperia. Sveitsissä tuotannon kasvu oli tasaista ajanjaksolla ja vuosittain 20,000–40,000 tonnia. Portugalin tuotanto vastaavasti lähes tuplaantui vuosien 1954–1957 aikana, johtuen uusien paperimyllyjen käyttöönotosta ja tästä kotimaisesta tuotannosta johtuen paperituotteiden kulutuskin lisääntyi huomattavasti – noin 50 %. Kreikka ja Turkki myös tahoillaan kasvattivat tuotantoon kunnioitettavasti vuosina 1950–1957 – Kreikka 36 % ja Turkki 17 %.⁴⁶

Lopuksi hieman paperiteollisuuden ja OEEC-jäsenmaiden näkökulmasta miltä 1950-luku näytti kokonaisvaltaisesti teollisuuden uudelleenrakentelussa ja myös hieman tulevaisuuden näkymiä siirryttäessä 1960-luvulle. Paperiteollisuuden kasvusta voidaan sanoa aikaisempien tutkimustulosten perusteella sen olleen 1950-luvulla hyvin merkittävää uusien tuotantomenetelmien ja vapaamman kaupankäynnin kautta, ja erityisesti 1953-vuodesta eteenpäin sen kasvu oli hyvin nopeaa. Paperituotteiden kulutus kasvoi vuosien 1950–1958 välillä 70 % ja tuotteiden tuotanto pysyi kasvun vauhdissa mukana. Jäsenmaiden kansantulot kasvoivat 1950–1957 37 % ja keskimäärin vuosittain 4,6 %. Tuotanto kasvoi 57 % jäsenmaiden kesken ja keskimäärin 6,6 % vuodessa. Kasvu oli merkittäväntä pakkaustuotteiden kohdalla, joka oli 84 %.⁴⁷ Vaikka kovan kysynnän aiheuttama inflaatio markkinoilla vuoden 1955 puolivälissä ajoi monet jäsenmaista kaupankäynnin valvontatoimenpiteisiin, ei tällä näyttänyt olleen vaikutusta paperiteollisuuden kasvun kehitykselle, mikä pysyi nopeana aina vuoteen 1957 asti.⁴⁸

Vuoden 1957 aikana yleisen talouden kasvun hiipuminen aiheutti taas vuoden 1958 aikana pyrhdyksen kysynnässä, kun talouden kentällä alkoi näkymään elpymistä ja uutta koneistoa alettiin saamaan asteittain käyttöön teollisuudessa. Paperiteollisuuden tulevaisuuden näkymät siirryttäessä 1960-luvulle vaikuttivat hyvin optimistisilta vuoden 1959 ollessa myös hyvä vuosi varsinkin kaupankäynnin kannalta, sillä jäsenmaiden välinen paperiteollisuuden kauppa lisääntyi vuodessa 229,000 tonnia, josta suurimman osan toimitti Ruotsi – 157,000 tonnia. Merkittävää on myös se, että Ruotsin vienti oli ollut verrattain huonoa vuotta aikaisemmin.⁴⁹

⁴⁶ ELKA, OEEC. 1959 Pulp and paper committee. s. 26.

⁴⁷ ELKA, OEEC. 1959. Importance of Paper and pulp industry in Europe. s.7.

⁴⁸ ELKA, OEEC. 1959. Trend of the pulp, paper and board market between 1950 – 1957. s.17.

⁴⁹ ELKA, OEEC. 1959. Trend of the pulp and paper market in the 1st half of 1959, Paris 20th November 1959

Siirryttäessä 1960-luvulle tehtiin OEEC:n asiantuntijoiden kesken arvioita paperiteollisuuden tulevaisuuden näkymistä. Ensiksi refleктоitiin miltä 1950-luvun kasvu näyttäytyi vuosikymmenen lopulla, ja raportit osoittivat, että vuosikymmenen alussa tehdyt arviot, joita aluksi pidettiin rikollisen optimistisina ja niiden vastapainoksi jouduttiin laskemaan hieman konservatiivisemmat arviot, osoittautui teollisuuden kehitys jopa ylittäneen alkuperäiset laskelmat 1950-luvulla.⁵⁰ 1960-luvun arvioita tehdessä pyrittiin olemaan taas varovaisia, mutta arvioita verratessa bruttokansantuotteen kasvun arvioihin ja miltä vientimaiden metsäteollisuuden tila näytti, arvioitiin paperiteollisuuden kysynnän kasvavan vuosittain 4.5% vuoteen 1965 asti.⁵¹

⁵⁰ ELKA, OEEC. OEEC:n pulp and paper committeeen kokous 15 – 17.6 1959.

⁵¹ ELKA, OEEC. Importance of Paper and pulp industry in Europe. s.8.

4 YHTEENVETO

Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin: mitä toimia OEEC käytti uudelleenrakentelussa sekä kuinka nämä toimet vaikuttivat metsä- ja paperiteollisuuden kehitykseen. Yhteenvetona metsä- ja paperiteollisuuden uudelleenrakentelusta ja kehityksestä toisen maailmansodan jälkeen sekä siitä, kuinka OEEC:n toimet vaikuttivat niihin, lienee mahdotonta suoraan sanoa, kuinka paljon OEEC:n ajamat ohjelmat ja perustamat virastot vaikuttivat talouden ja teollisuuden kasvuun, mutta aikaisemmista luvuista voimme kuitenkin päätellä, että teollisuuden ja talouden kasvu oli hyvin merkittävää tutkimuksen ajanrajan aikakaudella, ja nimenomaan OEEC:n toimien aikana. Teollisuuden uudelleenrakentelussa oli paljon ongelmia, mutta niihin pyrittiin löytämään ratkaisuja jäsenmaiden kesken, sillä maat ymmärsivät yhteistyön tärkeyden uudelta kansainvälisen kaupankäynnin Euroopassa. Yhdysvalloilla oli myös tärkeä rooli Euroopan uudelleenrakentelussa Marshall-avun ja teollisuuden kehityksen sekä ”amerikanisaation” myötä, mutta tämän kontekstin käsittely suuremmalla mittakaavalla jäi käsiteltäväksi muihin tutkimuksiin. Mainittakoon myös, että OEEC:n aloittama työ Euroopan kaupankäynnin vapauttamisesta ja tasapuolistamisesta on jatkunut myöhemmin OECD:n parissa ja useat nykypäivänä toimivat organisaatiot kuten EU, EFTA ja NEA⁵², ovat perintöä 1950-luvulla toteutetuista toimista.

⁵² EU = Euroopan Unioni, EFTA= European free trade association & NEA= Nuclear energy agency.

LÄHTEET

Alkuperäislähteet

Elinkeinoelämän keskusarkisto (ELKA), Mikkeli.
OEEC-raportit 1950–1960 luvulla metsäteollisuudesta. NA 00.00 1402–1404 & NA 00.02 1100.

Tutkimuskirjallisuus

Griffiths, R. (2009), *Explorations in OEEC History*, OECD Publishing, Paris

Gordon, L. (1956). *The Organization for European Economic Cooperation*. International Organization, 10(1), 1–11. University of Wisconsin Press.

Hahn, H. (1962). *Continuity in the Law of International Organization. Part Two: Continuity from OEEC to OECD*. *Duke Law Journal*, 1962, No. 3, Summer, 1962, 522–557.
doi:10.2307/1371319

Jensen-Eriksen, N. (2011). *Industrial Diplomacy and Economic Integration: The Origins of All-European Paper Cartels, 1959–72*. *Journal of Contemporary History*, 46(1), 179–202.

Kipping, M. & Bjarnar, O. (1998). *The Americanisation of European business: The Marshall Plan and the transfer of US management models*. London; New York: Routledge.

McBride, S. P. (Ed.). (2014). *Oecd and transnational governance*. Vancouver: UBC Press.

Ojala, J., Jensen-Eriksen, N., Lamberg, J. (2018). *Varieties of State Aid and Technological Development: Government Support to the Pulp and Paper Industry, the 1970 s to the 1990 s*. Teoksessa *Technological Transformation in the Global Pulp and Paper Industry 1800-2018: Comparative Perspectives*. Toim. T. Särkkä, M. Gutiérrez-Poch & M. Kuhlberg. World Forests 23. Cham: Springer

Riche, R. (1962). *Impact of Automation in the Pulp and Paper Industry, 1947-60*. *Monthly Labor Review*, 85(10), 1114-1119.

Verkkolinkissä OECD:n sivustolta artikkeli järjestön historiasta. <https://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm> haettu 13.11.2020.

LIITTEET

LIITE 1

Paperin ja kartongin kokonaistuotanto ja kulutus Länsi-Euroopassa (OEEC ja Suomi)

	<i>Unit: '000 tons</i>		
<u>Western Europe:</u>	1950	1957	Index
<u>Total</u>			(1950= 100)
<i>1. Production</i>	10,056	15,849	157
<i>2. Consumption</i>	8,900	14,789	166
	+1,156	+1,060	
<u>S.N.A.F. (1)</u>			
<i>1. Production</i>	2,729	4,403	161
<i>2. Consumption</i>	988	1,552	157
	+1,741	+2,851	
<u>E.E.C. (2)</u>			
<i>1. Production</i>	4,282	7,274	170
<i>2. Consumption</i>	4,156	8,019	193
	+126	-745	
<u>United Kingdom</u>			
<i>1. Production</i>	2,605	3,367	129
<i>2. Consumption</i>	3,073	4,165	135
	-468	-798	
<u>Other OEEC-</u> <u>countries</u>			
<i>1. Production</i>	440	805	182
<i>2. Consumption</i>	683	1,053	154
	-243	-248	

(1) S.N.A.F. = Sweden, Norway, Austria and Finland

(2) E.E.C. = European Economic Community = Germany, Benelux,

France and Italy

Lähde: ELKA, OEEC. (1959).

LIITE 2

Iso-Britannian paperiteollisuuden tuotanto ja kulutus ennen sotaa ja sodan jälkeen (1935–1938 & 1950–1957)

(in tons)

	United Kingdom production	% of total member countries + Fin- land	United Kingdom Consumption	% of total member countries + Fin- land
1935–1938	2,643,000	27	3,516,000	39
1950	2,605,000	26	3,073,000	34
1955	3,297,000	23	4,170,000	32
1957	3,367,000	21	4,165,000	28

Lähde: ELKA, OEEC. Pulp and paper committee: The economic situation in the pulp and paper sector in Europe, Paris 3rd July 1959 s.25.

LIITE 3

Sellu- ja paperikometia: Taloudellinen tilanne paperiteollisuuden sektorilla Euroopassa 1959.

Other OEEC-countries	Production 1957 (tons)	Production 1957 (Indices) (1950=100)	Consumption 1957 (tons)	Consumption 1957 (indices) (1950=100)
Switzerland	390,000	178	398,000	180
Denmark	149,000	144	300,000	126
Portugal	87,000	212	87,000	174
Ireland	69,000	219	97,000	112
Greece	58,000	215	85,000	205
Turkey	52,000	390	79,000	231

Lähde: ELKA, OEEC. Pulp and paper committee. The economic situation in the pulp and paper sector in Europe. Paris, 3rd July 1959. s.25.